

ORANJE BOVEN!

De agenten van de hofklike geven zich in de laatste weken veel moeite, om bij het volk geestdrift op te wekken voor de feestelijke viering van den aanstaanden verjaardag van den Koning. Slechts hier en daar, en dan nog in de brandpuuten van het koningschap en bij de hieruit voordeel trekkende standen, als: officieren, ambtenaren, enz. mag hun dit gelukken. De breede schare echter, die daarachter staat, de burgerij en het volk blijft koud voor elke aansporing in dien geest. En terecht; het volk heeft in de laatste jaren al meer en meer begrepen, dat de belangen van een vorst en van het volk nooit samen kunnen gaan, en dat al de door de geschiedenis aangehaalde liefde van enkele vorsten voor hun volk een logen is.

Wij willen enkele voorbeelden aanhalen om dit te bewijzen, en zullen daarvoor de besten uit de zooi nemen, en dat zijn er niet veel, als men berekent, dat gedurende vijftien eeuwen gelijktijdig van honderd tot vierhonderd gebieders over de verschillende staten van Europa geregeerd en uit dit aantal als volksvrienden door de geschiedenis slechts een twaalfstal genoemd wordt. En nog valt op die zoogenaamde liefde voor het volk veel af te dingen, als wij de drijfveeren blootleggen, welke die genegenheid opgewekt hebben.

Zoo lezen wij als aanprijzenswaardig van Karel de Groote, dat hij het christendom onder de heidensche Friezen en Saksers deed verbreiden en volksscholen oprichtte. Het was echter niet de liefde tot het christendom, die hem de eerste daad deed verrichten, maar wel zijn zucht, die machtige noordelijke bureu aan zijn heerschappij te onderwerpen. Zonder het christendom toch viel aan eene duurzame onderwerping van die vrijheidlievende volken niet te denken, en daarom werd de bekeering met het vuur en het zwaard begonnen. Eerst na een jarenlange worsteling en door een bijna volkomen uitroeien der Saksers mocht hem dit christelijk werk gelukken.

Waren dus de priesters in zijn hand het middel om de volken van zijn uitgestrekt rijk in rust te houden, zoo schijnt het toch, dat de hulp, die het priesterdom hem verder verleende, voor Karel te drukkend werd. De geestelijkheid toch was in die eeuwen de eenige stand, die lezen en schrijven kon. Karel was dus ook op dit punt afhankelijk van de kerk — een toestand die een alleenheerscher, bekwaam zooals hij was, naar midelen moest doen omzien om zich hiervan vrij te maken. Hij meende dit middel gevonden te hebben door het stichten van volksscholen, ten einde dus door de ontwikkeling van het volk op dit punt vrij te worden van het priesterdom. Noch liefde tot het christendom, noch liefde voor het volk zijn dus de beweegredenen geweest tot die daden, waardoor de geschiedschrijver meent, dat Karel aanspraak kan maken op de erkentelijkheid van het nageslacht.

Van Floris V, Graaf van Holland, vinden wij ook aangeeteekend, dat hij zich veel aan de welvaart van zijn volk gelegen liet liggen, en tot staving van dit beweren: dat hij vele privilegieën aan de steden van zijn graafschap schonk — waaraan o. a. Amsterdam zijn opkomst te danken had — en dat op zijn last de Hollandsche taal

gebruikt moest worden in alle regeeringsstukken. De drijfveeren tot die handelingen waren alweer zucht tot vergrooting of bevestiging van eigen gezag, dus eigenbelang. Floris toch had binnen zijn landpaleu een machtigen twistzieken adel, die hem zeer vijandig was; ten einde nu staande te blijven, verbond hij zich met de in dien tijd opkomende bevolking der steden en schonk voor de bewezen diensten aan die steden allerlei voorrechten. De krachtige ontwikkeling der burgerijen, welke hierdoor onstond en de oprechtheid — aan al wat jong is eigen — waarmede die burgerijen hem steunden, deden hem spoedig het nut van zijn handelingen inzien, en op den ingeslagen weg voortgaan. Zijn last verder om slechts de Hollandsche taal voor regeeringsstukken te gebruiken, was slechts een streven om zich — evenals Karel de groote dit ook gezocht had — van de dienstbaarheid aan het priesterdom te ontslaan.

In het verloop van zes eeuwen dus twee vorsten, die in onze geschiedenis aangeteekend staan als volksvrienden. Waarlijk niet veel!

Onder de Oranjevorsten, die later volgden, heeft zich die liefde tot het volk op een andere wijze geopenbaard. Alleen ter wille der eenheid in het gezag en niet uit liefde voor het volk liet Prins Maurits den grijzen Van Oldenbarneveldt, zijn leermeester, zijn vriend en raadsman — een sieraad van zijn tijd — op het schavot onthoofden; terwijl Prins Willem de Derde de beide broeders Jan en Cornelis De Witt valsch liet beschuldigen van landsverraad, waarvoor zij al de afgrijselijkheden van de pijnbank moesten verduren, om eindelijk door *het opgeruide volk te worden vermoord*. Niet tevreden met het vermoorden van die edelste burgerzonen — die door hun deugden, uitstekende bekwaamheden en burgerlijken eenvoud aan de groote mannen van het republikeinsch Rome herinneren — wist de sluwste regeerende fielt van zijn tijd, Willem III, de kroon van Groot-

Brittané meester te worden, met behulp van Hollandsch goud en Hollandsche zee- en landmacht.

Waartoe heeft de heldenmoed gediend, van een de Ruijter, een Tromp, de Evertsen en van die tiendai-zende ongenoemde helden van Neêrlands heldeneeuw, die in hun eenvoud hun lijf slechts wisten te geven ten bate van het vaderland, en onverschrokken de driekleur op alle zeeën ontplooiden, haar wateren met hun bloed roodkleurende?

Eén Willem de Derde, Koning van Engeland was voldoende om uit dank voor de diensten, die de Republiek hem bewezen had, haar zeemacht machteloos te maken.

En met die voorbeelden uit het huis van Oranje voor oogen, durft de hofklike het volk nog aansporen «Oranje boven» te roepen. Moeten wij dan verder nog aanhalen, dat een Prins Willem V niet schroomde, om een beleediging zijn gemalin aangedaan, een Pruissisch leger de grenzen te doen overtrekken; dat een koning Willem I arm in het land kwam om 125maal mil-lionnair te sterven; dat dezelfde de eenige oorzaak is der scheuring van twee broedervolken —, het Belgische en het Nederlandsche — en dat hij ons land tot een staatsbankroet voerde, door negen jaren lang het leger op voet van oorlog te houden, en ons alleen van dat bankroet wist te redden door den Javaan zoo regle-mentair mogelijk uit te zuigen.

Na zijne abdication en vertrek naar het buitenland, zong het volk dan ook vrij algemeen om zijn achting voor den eersten koning uit te drukken:

De kip, die is geplukt,
De veeren zijn gevlogen;
En Holland is bedrukt,
Dat zien we voor onz' oogen.
Enfin, enfin,
De schelm is in Berlijn.

Dit zijn slechts enkele punten, die ik noodig acht te melden, om de verhouding tusschen het volk en het Oranjestaat te schetsen, en ik wil er slechts terloops op wijzen, dat al de schatten, door Neêrlands eersten koning bijgewoond, door latere huwelijken der jongere familieleden naar het buitenland verplaatst zijn. Voor het gouden kalf aanbeddend Nederland zeker zeer aangenaam!

Ik zie dus in het verleden geen reden, waarom het volk «Oranje boven!» zou roepen; misschien zullen de leveranciers, ambtenaren en officieren, die aan het geknoei der hofklike hun bestaan verschuldigd zijn, die wel hebben en kunnen zij het volk een dienst doen door te bewijzen, wat hun meester gedaan heeft om zich de liefde van het volk waardig te maken.

Dit zal hun moeilijk vallen, want behalve een paar natte laarzen en misschien een vuile neus in 1861 opgelopen, vinden wij als meldenswaardige data uit zijn leven slechts opgeteekend die van zijne geboorte en van zijn beide huwelijken.

Ik wil volstrekt niet de verdienste van 's konings handelingen tijdens den Watersnood in 1861 verkleinen, maar hij moet dan ook niet vergeten, dat wij in een eeuw van stoom leven en zoo'n enkele goede daad spoedig vergeten wordt. Een goede daad geeft dan ook niemand het recht de liefde van een geheel volk te eischen. Integendeel wijst het telkens en nogmaals herinneren aan zoo'n edele handeling van den vorst er op, hoe zeldzaam dergelijke daden plaats vinden. De geschiedenis zal dan ook van dezen koning kunnen getuigen: de man at en dronk en sliep, totdat hij stierf.

Of heeft hij ooit getoond eenig belang te stellen in, eenig werkdadig aandeel te nemen aan de ontwikkeling en bloei van ons land?

Hebben zijn knechten, de ministers, door wetsvoorstellen ooit van hun meesters belangstelling doen blijken

sinds de landbouw jaar in jaar uit achteruit gaat, zoodat velen van boer knecht zijn geworden en tienduizende landbouwers slechts werken om de rente van de hypotheek, die op hun goederen rust, te betalen?

Zijn de ministers, zijn knechten, het niet, die aan het volk elk aandeel in de regeering onthouden?

Geschieden er niet in de laatste jaren van zijn regeering walgelijke knoeierijen door de justitie, als die van van Heekeren en van Jeanne Lorette, en heeft hij er ooit aan gedacht zoo'n minister van justitie weg te jagen?

Heeft hij niet het voetspoor van de Prinsen Maurits en Willem III gevolgd, door in zijn naam den volksvriend F. Domela Nieuwenhuis te doen kerkeren.

Heeft hij er ooit aan gedacht den door hem aangestelden burgemeester van Amsterdam — toen deze tijdens het paling-oproer den moed miste persoonlijk het volk aan te sporen om tot de orde terug te keeren en hij zich liever achter de bajonetten verschool, waardoor een nimmer te rechtvaardigen bloedbad ontstond — ter verantwoording te roepen over dit gebrek aan moed en het daardoor ontstane bloedbad?

Riddert hij integendeel geen mannen, als: van der Zee en Stork, die zich terecht door hunne onwettige handelingen den haat des volks op den hals hebben gehaald en maakt hij door deze handelingen de kloof tusschen regeerders en regeerden niet grooter?

Heeft hij ooit getoond gevoel te hebben voor het lijden van het volk — nu de werkman sinds jaren worstelt om zijn bestaan te rekken en duizenden tot den bedelstaf gebracht zijn — en het initiatief genomen om een onderzoek naar den toestand der werkende klassen in te stellen?

Is onder zijne regeering de accijns op gedistilleerd, de onzedelijkste aller belastingen, niet aanhoudend verhoogd, zoodat het volk hierdoor voor ruim een zevende bijdraagt in het totaal der inkomsten van het rijk?

Heeft hij — die een privaatformogen van ettelijke

miljoenen bezit en bovendien elk jaar van het rijk *twee miljoen* gulden 'sjaars geniet; dat is bijna *acht en dertig duizend* en *vijf honderd* gulden 's weeks; of *vijf duizend vijf honderd* gulden per dag; of *twee honderd negen en twintig* gulden per uur — hetgeen, met de rente van zijn particulier vermogen vermeerderd, zeker verdubbelt — er ooit aan gedacht, nu in de laatste jaren alom gebrek heerscht, zijn rijksinkomen aan het volk af te staan?

Nooit; hij heeft integendeel door de handelingen van zijn hofkniek getoond het volk niet te kennen. Maar het volk zal thans toonen, dat het de vorst naar waarde weet te schatten; en de tijd is niet verre meer, dat de volkeren van Europa de verstenhuizen, die zij tot heden, evenals alle historische monumenten aan een grijs verleden herinnerend, geduld hebben, omver zullen halen, omdat zij de beschaving en het vrije verkeer der menschheid in den weg staan.

Dan zal het Nederlandsche volk ondervinden, dat het beter *zonder* dan *met* Oranje voorwaarts kan gaan op den weg van beschaving, ontwikkeling en welvaart.

Jubelt vrij: Oranje boven!
Spilt handen vol met goud,
Gewoon aan alle hoven.
Uw geestdrift laat ons koud.

Juicht vrij, ofschoon steeds zwakker
Door minder stemmental,
Gij maakt het volk slechts wakker.
't Voorziet reeds uwen val.

Ga voort den troon te schragen
Door ijdel eerbetoon,
Fier eens 'n lint te dragen
Zij van den vorst uw loon.

Ga voort met luid te zingen
 Voor het Oranjehuis,
 Geen klank zult ge ontwringen,
 Zelfs in de armste kluis.

Ga voort met goudverspillen.
 Van d'eirdelooze ellend
 Maakt gij, zonder het te willen,
 De reën aan ons bekend.

Gaat voort dus, vorstenslaven,
 Met jub'len en met juichen:
 Maar denkt niet, dat wij, Bataven,
 Gedwee den nek meer buigen.

Op al uw vreugdvertooning,
 Op al uw feestaccoorden
 Ter eere van den koning,
 Stemt 't volk niet in met woorden;

Maar in zijn somber wezen,
 Zonder een'ge verzachting,
 In z'n oog en kunt gij 't lezen,
 Zijn antwoord is: *verachting*.

R. A. O.

AMSTERDAM, voor rekening van den Schrijver,
 117 Utrechtsche Dwarsstraat.